

Gemeente van Jezus Christus,

de eerste zondag na Kerstmis,
en u bent er nog.

U hebt zeker ook gehoord dat je als kerkganger voor deze zondag extra hemelpunten krijgt.

Tijdens mijn periode in de Oude Kerk in Amsterdam
vertelde Christiaan Winter, cantor aldaar, met pretoogjes dit verhaal,
met deze eerste zondag de kerst op komst:

Jaren terug was er een trambestuurder,
die een mooie vorm had om zwartrijders te ontmaskeren.

Hij riep door de intercom:

'bij de volgende halte Rooie Muizen' – controleurs.

Waarop de halve tram leegstroomt.

Als de tram, zonder de uitgestapte zwartrijders, verder rijdt,
zegt de trambestuurder:

'Beste mensen, geen Rooie Muizen hoor bij de volgende halte.

Maar nu zijn we tenminste met eerlijke mensen onder elkaar'.

Met eerlijke mensen onder elkaar,

dat vond hij wel een mooie typering voor de gemeente op 3e kerstdag.

Het waren volle kerken de afgelopen dagen,

ik las ergens de term kerstchristenen,

nou ja da's een beetje badinerend,

maar goed, vanmorgen zitten ze weer aan de croissantjes

en wij zitten hier.

Het zijn van die dingen.

Ik weet eigenlijk niet zo goed wat al die mensen op kerstavond zo massaal op de been brengt.

Daar ben ik echt verbaasd over.

Ik bedoel, kerst is allang gekaapt door de commercie.

En de kerkbanken zijn doorgaans toch een stuk leger,
laten we wel wezen.

De mensen stromen op kerstavond massaal de kerken binnen.

Hoe in de vrede kan dat?

Mijn veronderstelling was dat Nederland,

een soort van consequent seculier was geworden.

God is er niet, een onbewezen hypothese,

mensen zijn atheïst.

Of misschien is het nog wel anders.

Het geloof, God, Jezus, de kerk,

het is te oninteressant geworden om er een standpunt over in te nemen.

Apatheïsme, noemt onze theoloog des Vaderlands Stefan Paas dat.

Mensen kunnen apathisch, ongeïnteresseerd zijn als het op geloven aankomt.

Je kunt er aan doen,

maar je kunt er ook je schouders over ophalen

en andere dingen met je leven gaan doen.

Maar op kerstavond is het dus opeens anders.

Zetten mensen de apathie even aan de kant,
kan het ze voor even wel schelen,
moet er toch gezongen worden van vrede op aarde.
En begrijp me goed, ik ben daar dus absoluut niet cynisch over.
Ik denk dat er in al die mensen een integer verlangen naar vrede, naar goedheid,
naar schoonheid, en misschien wel naar God zelf in zit.
Een moment waarop we kunnen denken dat de pure onschuld van een kind
de wereld zal veranderen.
En blijkbaar raakt dat oude verhaal, dat wij bewaren en levend houden,
aan die verlangens.

Wat ik herken in de kerstchristen,
tja ik gebruik die lelijke term dan toch maar voor het gemak,
is dat je even wilt vluchten uit de hardheid van de wereld.
Maar dat het je ook niet veel langer dan 1 dag per jaar lukt
om in die vrede op aarde en in mensen een welbehagen te geloven.
Misschien is op eerste kerstdag bij het eten de zeepbel alweer doorgeprikt,
want zo harmonieus als in de reclames was het vast niet aan elke tafel.
En nu, zoals gezegd, zitten al die mensen weer aan de croissantjes,
maar onder hun neus ligt dan een krant,
met de jaaroverzichten,
en dan moet je tot de nuchtere conclusie komen
dat de onschuld van een kind het geweld niet stopt.
Het kindeke Jezus heeft ook dit jaar weer jammerlijk gefaald.

En wij zitten dus hier,
en hebben dat verhaal van Hanna, de profetes gelezen.
Wij lijken op haar.
Want er staat geschreven
'zij is nooit weggeweest uit het heiligdom'.
Haar hele leven, haar hele context
is de tempel.
Zelfs op deze eerste zondag na kerstmis,
is ze daar als een vanzelfsprekendheid te vinden.
En daar wordt dan Jezus, op de achtste dag,
ook binnengebracht door zijn ouders.
Geheel zoals de traditie, de Torah het voorschrijft.
Jezus is niet de eerste christen,
in heel deze episode van Lucas
wordt benadrukt dat hij opgroeit in de joodse traditie.
Hij wordt besneden, opgedragen in de tempel,
zijn ouders brengen het gebruikelijke offer.
Er wordt vaak gezegd dat Mattheus een evangelie voor de joden schreef,
en Lukas voor de Grieken.
Dat klopt, het adres van het hele boek is de hooggeleerde arts Theophilus.
Maar Lucas doet juist tegenover deze Griek zijn uiterste best
om de joodsheid van Jezus uit te tekenen.

Dat valt ook op aan Hanna.
Dat begint bij haar naam,
die verwijst naar de moeder van de profeet Samuel.
Ook een vrouw die in de tempel te vinden was,
daar in stilte bad.
En dan: zij was zeven jaar met een man,
en vervolgens is zij 84 jaar weduwe geweest.
Als je dat uitrekent, hebben we hier te maken met een vrouw van 107 jaar oud.
Maar dat interesseert de verteller niet.
Zoals zo vaak dragen de getallen een symbolische betekenis.
Hanna staat symbool voor heel Israel.
7 jaar is ze getrouwd geweest,
maar daarna is ze 84, 7 keer 12 jaar lang weduwe.
7, de volheid, 12 de stammen van Israel.
Dat is dus de situatie van Israel zoals Lucas die hier taxeert.
Het was een kort maar kinderloos huwelijk tussen het volk en de Eeuwige,
en ja,
toen stierf de echtgenoot.
God dus.
God is dood, zegt Lucas hier, tussen de regels door.
Hanna, Israel is weduwe,
haar minnaar, de Eeuwige, is al een eeuwigheid dood.
Ze heeft alleen de foto's nog, en de herinnering aan die korte gelukkige tijd.

Die vrouw, Hanna, die hier voor het volk staat,
met haar tragische leven,
die heeft al haar dagen in de tempel doorgebracht.
Op de uitkijk, komt hij er al aan?
Al die jaren wacht ze, dag en nacht.
Het doet me denken aan een Penelope,
de vrouw van Odysseus, de Griekse held.
Hij is door de oorlog jaren en jaren van huis
en zij blijft wachten.
Maar aan het eind van het verhaal denk je,
ze wacht op een dode.
Hij komt niet meer terug.
Pak je leven bij elkaar,
trouw met een van de minnaars voor de poort.
Vergeet hem, hij is dood.
Penelope weigert dat, ze blijft maar voor het raam zitten,
en op een dag komt Odysseus inderdaad terug.

Op eenzelfde manier zit Hanna in de tempel.
En je zou haar willen zeggen:
vergeet hem toch, die man van je,
hij is dood.
Pak je leven op.
Er is nog een wereld aan mogelijkheden.

En wij lijken dus op die Hanna, en op Penelope,
zoals wij hier zitten vandaag.
Derde kerstdag, nooit weggeweest uit het heiligdom.
En ook richting ons klinken die stemmen:
vergeet hem toch, die God,
hij is dood.
En Jezus met zijn vrede op aarde.
Daar is al met al niet veel van terecht gekomen.
Het zijn stemmen die van buiten komen,
en ik heb ze al zoveel en vaak gehoord,
dat het ook een stem is die van binnenuit klinkt.
Wat doe ik hier, nog,
wachtend op een dode God terwijl de wereld feest viert,
en oorlog maakt, ja dat ook.
Maar in elk geval zonder illusies.

Dan komt daar dat jonge stel aan,
met een kind op de arm.
Net besneden, naar goed gebruik.
Een kind zoals ze er dagelijks tientallen gezien zal hebben, Hanna.
Maar ze weet het.
Dit is hem.
En ze looft God, en praat erover met iedereen die de bevrijding van Jeruzalem verwacht.
Dat kind, je moet het maar herkennen.
Maar blijkbaar ontwikkel je zo'n zesde zintuig,
zo'n fijngevoeligheid, noem het een gave van de Geest,
als je zo op de uitkijk staat.

Er hoeft er maar 1 op de uitkijk te staan.
Een weduwe.
Dan wordt hij al herkend.
En dus, zou ik tegen ons vanmorgen willen zeggen,
het is niet erg dat wij hier zijn,
de weduwe des Heren,
hoogbejaard, marginaal, zelf ook bijna gestorven.
Misschien ook wel vertwijfeld,
over de werkelijkheid en de werkzaamheid van God.
De Almachtige, Vader, Schepper van hemel en aarde.
Bij de profeet Daniël en op veel oude schilderijen
afgebeeld als een oude man.
Wat moeten we van hem verwachten?

Maar we wachten dan ook niet op de terugkeer van een oude man
van wie je kan denken dat ie op sterven na dood is.
We krijgen hem terug in de vorm van een kind.
Je moet hem maar herkennen.
Je moet maar het geduld hebben om er op te blijven wachten.

Maar er hoeft er dus maar 1 te zijn, die hem herkent.
Ik wens ons toe
dat we dat voor ogen mogen houden,
als we de glazen van het feest weer opbergen
en de kerstboom ontsieren,
nu het weer een jaar duurt
voordat onze mede-Leeuwarders weer
met die mix van nostalgie en verlangen met ons
een voltallig Gloria in Excelsis Deo aanheffen.
Dat wij ondertussen wachters van de tijd zijn,
dat wij op de uitkijk blijven staan.
En dat we, wanneer we de tekenen vernemen, het nieuws delen
met iedereen die verlangt naar de bevrijding van onze aarde.